

Nationellt centrum för svenska som andraspråk
(NC)

Kommentarer från NC angående Skolverkets rapport om språkintruktionsprogrammet

Skolverkets nya rapport (Rapport 436) som utgör en redovisning av regeringsuppdraget att följa upp språkintruktionsprogrammet har nu publicerats: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=3622>. Det är en välkommen och efterlängtd rapport då språkintruktionsprogrammet idag är det största intruktionsprogrammet, ht 2015 gick ca 18 700 elever på programmet. Regeringsuppdraget var att kartlägga utvecklingen på programmet samt att kartlägga elevernas verksamhet efter språkintruktionsprogrammet. En del av rapporten handlar också om organisation, utbildningens innehåll och vilka utmaningar som finns.

Viktig rapport som belyser utmaningar

NC anser att rapporten, utifrån sin kartläggning, tydligt belyser de utmaningar som finns för den svenska skolan att både organisera och bedriva kvalitativ undervisning, inte bara i svenska som andraspråk utan i alla ämnen för den aktuella elevgruppen. Rapporten presenterar statistik som visar språkintruktionsprogramselevernars olika vägar genom den svenska gymnasieskolan och siffrorna visar tydligt att nyanlända elevers väg över till de olika nationella gymnasieprogrammen, eller för att ta sig vidare inom vuxenutbildningen, behöver stärkas på olika sätt.

Riktat stöd krävs

Rapporten konstaterar att antalet skolor och kommuner som anordnar språkintruktionsprogram har ökat men inte i paritet med elevökningen och det är fortfarande ovanligt att friskolor erbjuder språkintruktionsprogram. På grund av elevtrycket får många oerfarna skolor, rektorer och lärare i uppdrag att starta upp språkintruktionsklasser och där anser NC att det skulle behövas stöd både vad gäller innehåll och organisation. En lösning skulle kunna vara statsbidrag för enheter/skolor som tidigare inte haft språkintruktionsprogrammet men som nu startar upp. Ett sådant statsbidrag skulle få fler enheter att starta programmet samt förhoppningsvis bidra till kvalitet och även bättre utnyttjande av organisation och kommunala resurser.

Sammanfattning av statistiken

Sammanfattningsvis visar statistiken i rapporten att ett år efter studiestart på språkintruktionsprogrammet går över 50 % av eleverna kvar och ca 15 % har gått

Nationellt centrum för svenska som andraspråk

Stockholms universitet
Nationellt centrum
för svenska som andraspråk
Institutionen för språkdidaktik
Stockholms universitet
106 91 Stockholm

Besöksadress:
Universitetsvägen 10 EF
<http://www.andrasprak.su.se>

Telefon:
Telefax:
E-post:

över till andra introduktionsprogram. Två år efter studiestart går ca 25 % kvar på språkintruktionsprogrammet och ungefär lika många har börjat ett nationellt program och ytterligare ca 20 % har gått till ett annat introduktionsprogram. Vid övergång till andra introduktionsprogram är yrkesintroduktion vanligast. Statistiken visar också att av de nybörjare som startade språkintruktionsprogrammet ht 2011, har en majoritet efter fyra år lämnat gymnasieskolan och 9 % av dessa har avslutat ett nationellt program med gymnasieexamen eller studiebevis.

Gemensamt ansvar krävs för höjd kvalitet

Språkintruktions eleverna är den elevgrupp i det svenska skolsystemet som har kortast tid att både lära svenska språket och läsa ämnen för att grundskolebehörighet. Svenska elever har, som vi alla vet, nioårig grundskola att utveckla ämneskunskaper och ämnesspråk för att gå vidare till gymnasiet - språkintruktions elever har mellan ett och ibland upp till fyra år för att klara detsamma. Detta är en viktig aspekt att förhålla oss till när vi ser den nypublicerade statistiken. NC anser att rapporten tydligt visar hur viktigt det är att både regeringen, lärosäten och huvudmän tar ett större gemensamt ansvar för att utveckla utbildningen för nyanlända elever i gymnasieåldern och då framför allt vad gäller att säkerställa lärarnas kompetens så att undervisningen inom språkintruktionsprogrammet håller hög kvalitet. Den höga kvaliteten nås bland annat genom att alla ämneslärare har nödvändiga kunskaper om språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt.

Förbättrade möjligheter för lärares vidareutbildning avgörande

Lärare måste ha tillgång till metoder och verktyg för att lyckas att anpassa undervisningen till elevernas förutsättningar och behov. Dessutom behöver lärare även lära mer om hur man kan dra nytta av elevernas flerspråkighet som resurs i undervisning och lärande. Att alla ämneslärare inom gymnasieskolan har kunskaper om hur man i ett ämne arbetar både med ämneskunskapen och med utveckling av språket i ämnet är ett huvudmannansvar och NC anser att verksamma lärare bör kunna vidareutbilda sig på arbetstid. Detta kan kräva att regeringen behöver utveckla Lärarlyftet. NC har tidigare föreslagit att regeringen också ger ett antal lärosäten ett gemensamt uppdrag att ta fram en storskalig webbaserad utbildning i svenska som andraspråk för verksamma lärare så att de kan vidareutbilda sig på arbetstid. Detta för att snabbare rå bot på bristen på behöriga lärare i svenska som andraspråk. Därutöver anser NC också att lärarutbildningarna måste utvecklas så alla blivande lärare rustas för att undervisa flerspråkiga och nyanlända elever oavsett vilket ämne de undervisar i.

Vikten av studiehandledning och SYV

Förutom att det finns ett stort behov av att både rekrytera och vidareutbilda lärare så finns även ett stort behov av studiehandledare som har kompetens att arbeta med

nyanlända i gymnasieåldern. Studiehandledarnas roll att stötta på modersmålet i olika ämnen vid övergång till nationella gymnasieprogram kan vara avgörande för hur en elev klarar övergången. Tid för ett väl fungerande samarbete mellan studiehandledare och ämneslärare så att studiehandledning kan stötta både före, under och efter lektioner, gynnar elevens övergång till ett nationellt program i allra högsta grad. Även studie- och yrkesvägledare är en viktig resurs för elevgruppen inom språkinroduktionsprogrammet då en tydlig bild av det svenska skolsystemet behöver ges tidigt och stöttning av vägledare för att göra de val som leder fram till individens mål. Alla ska ha en individuell studieplan som revideras efter behov och även här är tid för individen och för att utnyttja och samordna de resurser som finns i en kommun. Det kan handla om att samordna modersmålsundervisning och studiehandledning om de olika språkgrupperna är små.

Kartläggningsmaterialet bör användas även på språkintrö

Rapporten visar att det finns brister vad gäller kartläggning av elevers skolbakgrund och vad gäller validering av betyg. Rapporten konstaterar, precis som många verksamma lärare och NC har gjort tidigare i flera sammanhang, att ett nationellt kartläggningsmaterial behöver användas för att även gymnasieskolor måste ta reda på mer om elevernas förutsättningar, behov och tidigare kunskaper för att kunna anpassa undervisningen. Kartläggningen ska inte enbart gälla elevens språkkunskaper utan även elevens *kunskaper i olika ämnen* för att en planering och utformning av utbildningen ska kunna ske utifrån den enskilde elevens behov. Det nationella kartläggningsmaterialet som finns framtaget för grundskolan (<http://www.skolverket.se/bedomning/bedomning/kartlaggningsmaterial>) bör användas även på språkinroduktionsprogrammet och kompetensutvecklande insatser bör anordnas av även för lärare inom språkinroduktionsprogrammet.

Rapporten lyfter, vilket tidigare både huvudmän, Sveriges kommuner och landsting (SKL) och NC har gjort, även behovet av ett nationellt valideringsstöd för att översätta betyg. Allt för att de elever som har en skolbakgrund ska kunna få sina betyg översätta, och inte bara på en godkänd nivå, för att inte förlora viktig tid och för att kunna konkurrera om utbildningsplatser på de nationella gymnasieprogrammen.

Heterogen elevgrupp ställer höga krav på flexibilitet och klara riktlinjer

Elevgruppens stora heterogenitet, gruppens snabba skiftningar, kontinuerligt intag ställer specifika krav både på organisation och undervisning. I nuläget kan både skolverkets rapport och NC konstatera att kommunerna behöver ökad tydlighet och klara riktlinjer men också flexibilitet utifrån stora skillnader vad gäller språkinroduktionsprogrammets elevunderlag och kommuners storlek och organisation från huvudmannaskap till enskilda skolor. NC kan åter igen konstatera att

kompetensutvecklande insatser behövs för olika yrkesgrupper både nationellt och lokalt för att våra språkintröduktionselever i större utsträckning ska nå sina studiemål.

Läs även NCs förslag till insatser för att möta behoven vad gäller nyanlända både inom språkintröduktion och grundskolan:

<http://www.andrasprak.su.se/om-oss/aktuellt/dessa-insatser-beh%C3%B6vs-f%C3%B6r-nyanl%C3%A4nda-elever-1.274883>